

Täysistunto

Torstai 8.12.2016 klo 15.59—0.33

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 179/2016 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 20/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 20/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. Valiokunnan puheenjohtaja Leppä.

Keskustelu

22.14 **Jari Leppä kesk** (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä lakimuutoksessa kaupallisen kalastuksen vakuutuslaista esitetään valtiontukeen oikeuttavien vakuutusta-
pahtumien ja valtiontuen määrää alennettavaksi. Elikkä tämä on säästölaki, jolla tavoitellaan noin 400 000—500 000 euron vuosittaista menosäästöä sopeuttamalla tukijärjestelmä vuosittain käytettävissä olevien määrärahojen mukaiseksi. Ehdotuksessa esitetään avomerialusten pyydysten rajaamista vakuutusten ulkopuolelle ja rannikkokalastuksessa nykyisen 90 prosentin tukitason lähtökohtaista alentamista.

Erityisen tärkeänä valiokunta piti muun muassa sitä, että hylkeiden rysäpyydyksille aiheuttamat vahingot ovat lakiehdotuksessa jatkossakin nykyisen kaltaisen ja nykyisen 90 prosentin vakuutustuen piirissä. On selvää, että nämä korvaukset eivät kata kaikkia saalisvahinkoja, joten erityistä huomiota tulee kiinnittää kestäväen käytön mukaiseen tehokkaaseen hylje- ja merimetsokantojen vähentämiseen. Valiokunta pitää täysin välttämättömänä hylkeiden metsästyksen tehostamista ja metsästysaikojen muuttamista sekä myös kokonaan uusien keinojen kehittämistä tehostamaan kannanhoitoa.

Valiokunta toteaa myös, että lakiehdotus johtaa todennäköisesti tarpeeseen nostaa merkittävästi kalastajilta perittäviä vakuutusmaksuja ja kaupallisten kalastajien omavastuuta vahingoista. Valtiontuen väheneminen kalastusvakuutusjärjestelmässä vaikuttaa siten negatiivisesti kalastusyritysten kustannuksiin ja kannattavuuteen. Siksi pidetään erittäin tärkeänä, että kaupalliset yksityiset vakuuttajat kehittäisivät jatkossa vakuutustuotteitaan avomerikalastajille. Nykyisin ne muilta osin puuttuvat. On tietenkin sanottava, että avomerikalastuksessa vuoden alusta käyttöön otettava uusi siirrettävien toimijakohtaisten kalastuskiintiöiden järjestelmä tuo uusia mahdollisuuksia erityisesti troolikalastajille parantaa kalastuksensa kannattavuutta.

Valiokunta pitää tarpeellisena, että vakuutustuen alentamisen vaikutuksia sekä avomerikalastukseen että rannikkokalastukseen seurataan ja pyritään löytämään keinoja kaupallisen kalastuksen kustannusten alentamiseen ja kannattavuuden parantamiseen. Valiokun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2016 vp

ta korostaa myös sitä, ettei valtiontalouden säästöjä enää jatkossa tule kohdentaa elinkeinokalatalouden erittäin vähäisiin tukiin.

Tämä mietintö ei ole yksimielinen, vaan siihen sisältyy myös hylkäävä esitys, joka täällä varmasti myöhemmin esitellään.

22.17 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annettua lakia. Esityksen tavoitteena on saavuttaa 400 000—500 000 euron vuotuinen menosäästö sopeuttamalla tukijärjestelmä vuosittain käytettävissä olevien määrärahojen mukaiseksi. Mielestäni esitys ei ole hyvä mutta ei myöskään huono. Pidänkin esitystä kompromissina. (Naurua)

Esityksen mukaan valtio säästää rahaa, se on se hyvä puoli. Huonona näen sen, että esityksen mukaan menosäästöistä noin 80 prosenttia kohdistuisi avomerikalastukseen ja noin 20 prosenttia rannikkokalastukseen. Yli 12-metrinen kalastusalusten troolipyödykset olisivat jatkossa kokonaan vakuutustuen ulkopuolella. Lisäksi yli 12-metrinen avomerialusten pyödykset voivat ilman valtioneutua jäädä kokonaan vakuutustarjonnan ulkopuolelle. Esityksen mukaan pienemmällä aluksilla harjoitettavassa rannikkokalastuksessa isorysät siirrettäisiin 90 prosentin tuen piiristä 70 prosentin tuen piiriin ja rannikkokalastuksen troolien tuki laskisi 40 prosenttiin lukuun ottamatta hylkeiden isorysille aiheuttamia vahinkoja, joiden korvaustaso säilyy ennallaan.

Pidän näitä esityksen kohtia erittäin suurena haasteena, ja sen vaikutuksia tuleekin seurata aktiivisesti ja pyrkiä löytämään jatkossa keinoja kaupallisen kalastuksen kustannusten alentamiseen ja kannattavuuden parantamiseen. Pitää muistaa, että juuri näistä aluksista tuodaan suomalaisen joulupöytäänkin puhdasta ruokaa. Ellei se tule näistä aluksista, se tuotetaan esimerkiksi Venäjältä tai Kiinasta, ja se ei välttämättä ole suomalaisten etu.

Avomerikalastuksessa pyödyksille ei ole tällä hetkellä tulossa vaihtoehtoja kaupallista vakuuttajaa, joten vakuutusturvan ulkopuolelle jääminen kasvattaa yrittäjäriskiä. Onneksi tähän tuo vähän helpotusta osaltaan hallituksen esitys yrittäjätulon vähennyksestä. Tämä yrittäjävähennys on osa hallituksen laajempaa pienten ja keski suurten yritysten ja yrittäjyyden toimintaedellytysten parantamishanketta. Myös kalastusyrittäjät hyötyvät tästä verovähennyksestä.

On selvää, että valtioneutun väheneminen kalastusvakuutusjärjestelmässä vaikuttaa negatiivisesti kalastusyritysten kustannuksiin ja kannattavuuteen. Maa- ja metsätalousvaliokunnassakin pidimme tärkeänä, että kaupalliset yksityiset vakuuttajat kehittäisivät jatkossa vakuutustuotteita avomerikalastajille. Yhtenä vahingontuottajana kaupalliselle kalastukselle näen hylkeiden ja merimetsojen runsastumisen. Niiden runsastumisen myötä myös niiden aiheuttamat vahingot kalastukselle sekä saalis- että pyödystappioina ovat nousseet suuriksi ja haittaavat merkittävästi rannikkokalastusta aiheuttamalla muun muassa kannattavuusongelmia. Näiden kannan lisääntymisen hillitsemiseksi tulee tehdä rohkeita päätöksiä. Se osaltaan auttaisi kaupallisten kalastajien taloutta. Toivon myös, että hylkeiden rysäpyödyksille aiheuttamat vahingot ovat jatkossakin nykyisen 90 prosentin vakuutustuen piirissä, kuten lakiehdotuksessa luvataan.

Esityksessä kerrotaan, että Euroopan meri- ja kalatalousrahaston Suomen toimintaohjelmasta vuosille 2014—2020 maksetaan rannikkokalastajille korvausta hylkeiden ja merimetsojen saaliille aiheuttamista vahingoista. Korvaus vahingoittuneesta saaliista on enintään 7 000 euroa vuodessa kalastajaa kohden. Jokainen kaupallisen kalastuksen kanssa te-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2016 vp

kemisissä ollut ymmärtää, että tuo kyseinen summa on hyvin pieni eivätkä tällaiset korvaukset kata kaikkia saalisvahinkoja.

Kuten valiokuntakin toteaa, erityistä huomiota tulee kiinnittää kestävän käytön mukaiseen tehokkaaseen hylje- ja merimetsokantojen vähentämiseen. Valiokunta piti myös täysin välttämättömänä hylkeiden metsästyksen tehostamista ja metsästysaikojen muuttamisesta sekä myös kokonaan uusien keinojen kehittämistä tehostamaan kannanhoitoa. Nämä olisivat hyviä keinoja auttaa kaupallisia kalastajia Suomen vesialueilla.

22.22 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Suomeen luotiin 20-luvulla kalastusvakuutus, jossa valtio osallistuu kalanpyydyksille ja kalastusaluksille aiheutuvien vahinkojen korvaamiseen. Järjestelmä luotiin, koska kaupalliset vakuutusentajat pitivät kalastajien aluksia ja pyydyksiä liian riskialttiina vakuutuskohteina.

Nyt käsittelemme esitystä, jossa troolikalastuksen vakuutustuki poistetaan kokonaan ja valtionosuutta rysä- ja venevahinkojen korvauksista vähennetään. Kaupallisen kalastuksen vakuutustuki on kuitenkin hyvin tärkeä tukimuoto erityisesti rannikkokalastukselle. Rannikkokalastuksen toimintaedellytykset ovat muutenkin heikentyneet jo huomattavasti voimakkaiden kesämyrskyjen yleistyessä. Elinkeinon harjoittaminen ei ole mahdollista, jos yksikin voimakas myrsky riittää tuhoamaan koko kaluston.

Tämän muutoksen toteutuessa kuluttajan olisi entistä vaikeampaa jatkossa saada kotimaista lähikalaa ja kotimaiseen luonnonkalaan perustuva jalostuselinkeino joutuisi myös vaikeuksiin. Tätä nykyä Suomessa syötävästä kalasta vain 16 prosenttia on kotimaista, josta 6 prosenttia on kaupallisesti pyydettyä ja 10 prosenttia viljeltyä. Osuus on laskenut 2000-luvulla.

Kuluerän sijaan tuki on nähtävä sijoituksena siniseen biotalouteen, työllisyyteen, suomalaiseseen kansanterveyteen, Itämeren hoitoon sekä saaristo- ja rannikkoalueiden elävinä pitämiseen. Itämeren tila heikkenee, kun kalansaaliin mukana poistuva ravinnekuorma jää mereen. Kalastusvakuutuksen kulut valtiolle ovat viime vuosina olleet noin miljoona euroa, josta tavoitellaan nyt noin puolen miljoonan euron säästöä. Isosta summasta ei ole kyse, ja tuosta esityksestä ilmenee, että ne säästöt olisi voitu muullakin tavalla kattaa.

Ilman kalastusvakuutusta kaupallisen kalastuksen toimintaedellytykset romahtavat. Kalastusvakuutusjärjestelmän kaatuessa kalastajat eivät saa vakuutuksia pyydyksilleen mistään muualta. Erilliselle toimijalle esitys on kohtalokas, ja ilman vakuutusta mittava troolivahinko voi vaikuttaa yksittäisen trooliyrityksen tulokseen merkittävästi, ja näin esitys vaikuttaa suoraan kalastuksen kannattavuuteen. Elinkeinon harjoittaminen ei ole mahdollista, jos yksikin myrsky kaluston tuhoaa. Myöskin kalastusvakuutusyhdistyksien (Puhemies koputtaa) toiminta on vaarassa.

22.24 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin täytyy arvostaa sitä, kuinka valiokunnan puheenjohtaja asian suoraan sanoi: kyseessä on säästölaki. Minusta on hyvä, että ollaan rehellisiä silloin, kun on rehellisyyden aika, eikä aleta kiemurtelemaan.

Tämä on valitettava säästölaki. Tässä edellä on tullut hyviä puheenvuoroja siitä, että on hyvää ja pahaa ja niin poispäin, mutta sitten myös se, että tämä on todellakin kohtalokasta niille kalastajille, jotka voivat sen yhden ainoan myrskyn kohdatessaan menettää koko elinkeinonsa.

Yksi, mikä täällä perustellussa vastalauseessakin on tuotu esille, on se huoli, jota haluan tässä vielä alleviivata erikseen, että ammattikalastukseen uuden yrittäjän saamisesta tällä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2016 vp

esityksellä tehdään mahdotonta. En usko, että monikaan lähtee kalastusyrittäjäksi, jos saa ison perinnön, vaan sijoittaa sen rahan varmasti jollakin lailla muutoin. Kalastukseen tarvitaan sitä intohimoa ja luottamusta ja uskoa tulevaisuuteen, mutta kuka on se pankinjohtaja, joka antaa uudelle troolariyrittäjälle sen lainan, jos hän ei saa kalustoaan vakuutettua? Sellaista pankkia tuskin löytyy, eli tällä estetään uusien kalastajien tulo alalle. Tämä on erittäin harkitsematonta. Tässä kohtaa hallituspuolueissa tunnistettiin tämä probleema, mutta olisin toivonut kyllä voimakasta pontta ainakin siihen, mutta ehkä sitten hallituspuolueet voivat yhtyä siihen, että teemme vahvan lausumaehdotuksen siitä, että hallituksen pitää ryhtyä toimiin, joilla selvitetään, onko mahdollisesti muilta kansainvälisiltä toimijoilta saatava tähän suomalaisille troolareille olevaa vakuutusapua ja onko mahdollista lähteä purkamaan sitä vyyhtiä niin, että saamme todellakin vaikkapa sitten kansainvälisen vakuutusyhtiön tänne turvaamaan suomalaisten troolikalastajien vakuutusturvaa.

Yksinomaan siksi, että meillä, niin kuin täällä tuotiin esille, joulupöytiin täältä se kala tulee, kyllä meidän täytyy huolehtia siitä, että se kaupallinen kalastus toimii meillä kaupallisesti. Hyvää tässä on se, että huolehditaan kuitenkin suurrusien osalta hyljevahingoista ja että valiokunta on ottanut kantaa siihen, että meillä hylkeen kannanhoidollinen metsästys voisi saada vielä parempia välineitä kuin mitä tällä hetkellä on. Vaikka metsästys on luvallista, niin saalismäärät siihen nähden ovat vaatimattomia ja nämä rysille aiheutuneet vahingot ovat monelta osin erittäin isoja.

Me haluamme suomalaisiin ruokapöytiin luonnonkalaa, ja kyse pitkälti on siitä, että puhutaan suurimmalta osin kuitenkin lohesta, turskasta, mutta myös totta kai silakka on keskeisessä osassa.

Toivotaan, että seuraavat hallitukset voivat nähdä tämän epäkohdan, jos he kirjaavat samanlaisia voimakkaita sinisen biotalouden ohjelmia, että voisivat sitten myös noudattaa omaa hallitusohjelmaansa. On murheellista, että hallitus pyyhkii pöytää niin sanotusti omalla hallitusohjelmallaan ja tekee tällaisia säästölakeja, jotka vievät niitä edellytyksiä, joita nimenomaan hallitus itse haluaisi edistää.

22.29 Ilkka Kantola sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Eloranta täällä jo hyvin kuvasi tämän kalastusvakuutuksen historiallisia juuria. On siis kyse lainsäädännöstä, joka tulee 1920-luvulta. Silloin kun Suomi liittyi EU:n jäseneksi, käytiin hyvin pitkälliset neuvottelut, jotta saatiin läpi se päätös, että tällainen kalastusvakuutusjärjestelmä, joka vähän poikkeaa EU-säädöksistä, voisi jatkua jollakin tavalla vähän rajoitettuna. Vaikka maailma on muuttunut paljon turvallisemmaksi ja monet työt ovat muuttuneet vähemmän riskipitoisiksi maailman kehittyessä, niin ne, jotka ovat meren kanssa tekemisissä, kuten kalastajat, tietävät, että siellä ne riskit eivät ole vähentyneet, ne, mitkä liittyvät kalastamiseen, pyydysten ehjänä pysymiseen ja myrskyvahinkoihin. Ne riskit ovat edelleen olemassa, ja sen takia tällaista järjestelmää tarvitaan edelleenkin, jossa valtio tulee mukaan turvaamaan niitä riskejä, kun yksityiset vakuutusyhtiöt eivät siihen suostu.

Arvoisa puhemies! Tuntuu uskomattomalta, että hallitus 500 000 euron johdosta lähtee tällaisella toimenpiteellä ikään kuin toisen kerran hyökkäämään nyt saariston elinkeinoja kohtaan. Tämä aikaisempi hallituksen esitys, josta täällä on paljon keskusteltu, koski saariston yhteysalusliikenteen maksuttomuuden poistamista, etenkin koskien saaristoelinkeinojen harjoittajia, matkailuelinkeinoja ja muita siellä. Tämä on toinen lakiesitys, jossa nyt käydään saariston elinkeinojen kimppuun. Täytyy ihmetellä, eikö hallituksessa ymmärretä sitä, miten pienestä on kiinni se, että saaristo pysyy asuttuna, että siellä voidaan harjoittaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2016 vp

elinkeinoja, kalastusta ja muita elinkeinoja ja pitää sillä tavalla elämää yllä ja myös saaristo- elävänä turisteja varten ja myös turvallisuuskohdista tärkeää toimintaa ja asutusta saaristossa. Tällainen lakiesitys, jossa on kysymys 500 000 euron säästöstä, on selvästi valiokunnan itsensäkin mielestä hyvin murheellinen. Hyvin sympaattisesti oli valiokunnan mietintö kirjoitettu, vaikka sitten päätösesitys on vähän turhan ikävä.

22.31 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Muisti palaa pätkittäin. Täällä yhdessä kohtaa ministeri itse aitiosta käsin toi esille sen, että kun tätä kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annettua lakia muutetaan, niin ollaan tultu kalastajakohtaisiin kiintiöihin, että niillä voidaan sitten tavallaan kompensoida niitä vaaroja, ettei lähdetä myrskyisellä säällä merille.

Täytyy nyt muistuttaa kaikkia, että se kala liikkuu ajallaan ja käy pyydykseen ajallaan. Ei sillä kalastajalla ole mahdollisuutta odottaa, että tulee se seuraava hyvä keli, kun kala on liikkeellä — sitä kalastetaan silloin, kun se liikkuu ja se käy pyydykseen. Minun mielestäni oli, voisiko sanoa, hieman noloa kuulla se ministerin suusta, että olisi perusteltua nyt sitten, kun tulevat nämä kalastajakohtaiset kiintiöt, että niillä voidaan välttää näitä vahinkoja. Vahinko ei tule vielä edes merellä kello kaulassa. On tosi tärkeää huomioida, että ne riskit tässä ovat olemassa ja niitä pitää pystyä huomioimaan. Toivotaan, että seuraavat hallitukset pystyvät toteuttamaan tätä hallitusta paremmin tätä vihreää ajattelua sinisen elinkeinon osalta.

Tässä on myös yksi asia se, että onneksi valiokunnassa säädettiin kaupallisen kalastuksen osalta se 20 prosentin osuus, sillä tämä yhdessä sen kanssa, jos oltaisiin oltu laajemmassa kokonaisuudessa, olisi melko nopeasti varmasti ajautunut siihen, että meillä olisi vain muutama toimija tuolla avomerikalastuksen puolella.

22.33 **Jari Leppä kesk:** Herra puhemies! On aivan selvää, että maailma on muuttunut monella tavalla siitä kohdasta, kun aikanaan on tämä hyvä järjestelmä vakuutustuesta luotu, mutta yhtä selvää on myöskin se, että myrskyt eivät ole muuttuneet yhtään miksikään. Me pystymme tietenkin niihin varautumaan paljon paremmin, kalusto on paljon parempaa monellakin eri tavalla, mutta meillä on nyt vähän reilu vuosi tästä päivästä lähtien aikaa hakea muita ratkaisuja, lähinnä sitä, että löytyy vapaaehtoisilta markkinoilta vakuutustuotteita. Tässä maa- ja metsätalousvaliokunta on ollut aktiivinen muissakin asioissa, ja se on myöskin tuottanut tulosta. Meillä on useampia erilaisia asioita, joissa on siirrytty valtion suorasta tai epäsuorasta korvauksesta vakuutustuotteiden piiriin, ja sinne on syntynyt sitten vakuutustuotteita. Tässä varmasti me kaikki voimme yhtyä tähän, myöskin hylkäsesityksen tekijät, että tämän myöskin ottavat nyt onkeensa rahoituslaitokset, vakuutusyhtiöt, jotta näitä tuotteita tulee, ettei synny niitä tilanteita, mitä täällä minusta ihan erinomaisella tavalla edustaja Myllykoski kuvasi, uusien kalastajien mukaan pääsulle, jos ei mistään löydy sitä vakuutusta. Se on ilman muuta rahoituksen kannalta ongelmallista, ja silloin rahoittajien pitää herätä tähän tilanteeseen. Mutta tähän on nyt sitten vuosi aikaa reagoida.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 179/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.